

JAROSLAV HAŠEK

PERIPEȚIILE BRAVULUI SOLDAT ŠVEJK

Traducere și note
de Vasile Vasilache

Jaroslav Hašek (1883–1923) a scris peste 2 000 de schițe și povestiri, cele mai multe sub diverse pseudonime. Mucalit și obișnuit al nenumăratelor taverne împrăștiate prin toată Boemia, Hašek a fost încorporat în armata austro-ungară în timpul Primului Război Mondial și a petrecut mare parte din război într-un lagăr de prizonieri rusesc. După război, Hašek a început să scrie *Peripețiile bravului soldat Švejk*, carte rămasă neterminată la moartea sa prematură, satiră subversivă la adresa războiului.

București
2019

CUPRINS

Precuvântare.....5

Partea întâi. ÎN SPATELE FRONTULUI

I. Intervenția bravului soldat Švejk în războiul mondial.....	9
II. Bravul soldat Švejk la direcția poliției	22
III. Švejk în fața medicilor legiști.....	32
IV. Švejk e dat afară din casa de nebuni	40
V. Švejk la comisariatul de poliție din strada Šalmová.....	46
VI. Un cerc vicios: Švejk îl rupe și se întoarce acasă.....	56
VII. Švejk, ostaș al Maiestății Sale.....	69
VIII. Švejk simulantul	77
IX. Švejk în temnița garnizoanei	100
X. Švejk – ordonanță la preotul de campanie.....	128
XI. Švejk și Otto Katz se duc să oficieze slujba religioasă de campanie	159
XII. O controversă religioasă.....	172
XIII. Švejk se duce să miruiască	182
XIV. Švejk pleacă ordonanță la locotenentul Lukáš	201
XV. Catastrofa	259
Postfață la partea întâi. În spatele frontului	275

Partea a doua. PE FRONT

I. Peripețiile lui Švejk în tren.....	281
II. Anabasis-ul lui Švejk spre Budějovice.....	306
III. Aventurile lui Švejk la Királyhid	395
IV. Noi chinuri.....	475
V. De la Most pe Litava spre Sokal	508

Partea a treia. BĂTUȚI MĂR SUB SEMNUL GLORIEI

I. De-a lungul Ungariei	565
II. La Budapesta	644
III. De la Hatvan la granița Galicii.....	714
IV. Pas înainte marș!	784

Partea a patra. ȘI IAR BĂTUȚI MĂR SUB SEMNUL GLORIEI

I. Švejk în coloana de prizonieri ruși	853
II. Binecuvântarea duhovnicească	889
III. Švejk reîntors la compania lui	901

CAPITOLUL I INTERVENȚIA BRAVULUI SOLDAT ŠVEJK ÎN RĂZBOIUL MONDIAL...

– Careva săzică, ni l-au ucis pe Ferdinand, veni cu veste către Švejk servitoarea.

Acum câțiva ani comisia medicală îl declarase pe domnul Švejk tâmpit iremediabil. Dumnealui, părăsind serviciul militar, își căutase o ocupație – trăia din negoțul de câini, niște javre răpănoase și vagabonde, cărora le ticiuia cu propria sa mâna pedigriful și rasa, ca fiind dintre cele mai nobile.

În afară de această ocupație, domnul Švejk mai suferea de reumatism și chiar în momentul de față își ungea genunchii cu alifie opodeldoc.

– Pe care Ferdinand, doamnă Müllerová? întrebă acesta, continuând să-și maseze genunchii. Eu cunosc doi Ferдинanzi: unul – servitor la farmacistul Pruša, care din greșeală a băut o sticlă cu ulei de păr; dar mai este unul, Ferdinand Kokoška, cel ce strânge scârnă de câine. Nu-i mare pierdere nici de unul, nici de altul, doamnă Müllerová.

– Vai, conașule, dar vorba e de arhiducele Ferdinand, cel de la Conopiște, grăsunul, cucernicul!...

– Maica ta Hristoase! strigă Švejk. Asta-i bună! Si unde, mă rog, i s-au întâmplat toate acestea domnului arhiduce?

- La Sarajevo, conașule, la Sarajevo. Știți, cu pistolul. ReTocmai trecea pe acolo cu arhiducesa lui în automobil, și poc! cu glonțul...

- Ca să vezi, doamnă Müllerová, chiar în automobil! Firește, un domn ca dânsul își poate permite și una ca asta. Probabil, nici prin gând să-i treacă, cât de păgubos se poate sfârși un voiaj cu automobilul. Și încă unde, la Sarajevo! Știi că Sarajevo e în Bosnia, doamnă Müllerová? Te pomenești că turcii ne-o fi făcut-o. Nu trebuia să le luăm Bosnia și Herțegovina... Să știi că asta e, doamnă Müllerová. Carevasăzică, domnul arhidue e în împărăția cerurilor. Spune-mi, mult s-a zbătut?

- Nici n-a oftat, conașule, cu revolverul nu-i șagă. Nu demult, chiar la noi, la Nusle, un domn se juca cu revolverul: și-a împușcat familia, ba și portarul pe deasupra: dumnealui se duse să vadă cine împușcă la etajul trei.

- Al dracului revolver! Altele, doamnă Müllerová, măcar crapi, nu iau foc. Ei, dar pentru arhidue se au ostenit, au procurat ceva, se vede, fain. Fac prinsoare că omul care a tras într-însul se îmbrăcăse frumos pentru trebușoara asta... Ia gândește-te dumneata, să tragi în domnul arhidue, ce, e foaie verde? N-ai să împuști ca un oarecare bracanier, să zicem, pe un pădurar, întâi și întâi te gândești cum ai să te înfâțișezi înaintea Domniei Sale. Pentru că de dumnealui n-ai să te apropiei în zdrențe, nu-i aşa? Musai să ai pe cap țilindru, altfel te însfăcă polițistul.

- Se zice, erau mai mulți, conașule.

- Păi cred și eu, doamnă Müllerová, confirmă Švejk, isprăvind masajul. Dacă, de-o vorbă, mata ai vrea să-l împuști pe arhidue sau pe Măria Sa împărățul, numai că te-ai sfătu cu cineva. Bine-i o minte, da' două și mai bine-i: unul

spune una, altul alta și, cum zice imnul nostru, „calea spre victorie e presărată cu flori“. Principalul e să adulmeci când un astfel de domn are a-ți trece pe dinainte, îți mai aduci aminte de domnul acela Luchenii, care a înjunghiat-o pe răposata Elizabeta cu jungherul? Să te mai încrezi după asta în cineva, doar se plimbau în doi! Nici o împărăteasă nu mai ieșe de atunci la plimbare. O soartă ca asta pe mulți îi aşteaptă, ai să vezi, doamnă Müllerová, zău o să se ajungă și la țarul rus, și la țarița lui, și, poate, și la împăratul nostru, nu mai dea Domnul, că doar au început-o cu unchiu-său... Fiindcă a venit vorba, bătrânul are grozav de mulți dușmani, chiar mai mulți decât Ferdinand. Mai deunăzi un domn spunea la cărciumă: „O să vie vremea și toți împărații o să pice ca popicele, că nici procurorul general n-o să-i scape“. Pe urmă s-a dovedit că onorabilul n-avea cu ce-și plăti consumația și cărciumarul a fost nevoit să cheme un polițist. Da' domnul, jignit, când i-a ars cărciumarului o palmă, iar polițistului - două, gata, l-au și ridicat cu panerul și dus a fost... Da, doamnă Müllerová, câte nu se întâmplă în ziua de azi! Carevasăzică, pierdere, ce pierdere pentru Austria... Când eram încă în armată, un infanterist l-a împușcat pe căpitan. Și-a încărcat arma - și direct la cancelarie. Acolo i-au spus că n-are ce căuta, da' el ținea morțiș una: trebuie să vorbesc cu domnul căpitan. Căpitanul a ieșit și i-a spus că nici mort nu pupă concediu, da' soldatul: „Ce?“ - și nu-i căpitanul!... Glonțul trecuse prin inima căpitanului, făcând pacoste mare și în cancelarie: țăndări au rămas dintr-o sticlă cu cerneală și s-au măscărit actele oficiale.

- Dar cu soldatul ce s-a întâmplat? întrebă într-un târziu doamnă Müllerová, în timp ce Švejk se îmbrăca.

– S-a spânzurat cu pachiștele, răspunse Švejk, periindu-și țilindrul. Și nici nu erau măcar ale lui pachiștele, ci le împrumutase de la gardianul închisorii, chipurile, și cădeau pantalonii. Dar ce avea să facă, să aștepte să-l spânzure cu juvățul lor? Știi, doamnă Müllerová, în astfel de cazuri toți își pierd capul. Pe gardian l-au degradat și l-au condamnat la șase luni închisoare, dacă el nu le-a împlinit – a șters-o în Elveția, unde-i preot într-o biserică. Doamnă Müllerová, azi rar întâlnești un om cinstit, îmi vine să cred că domnu' arhiduce amarnic s-a înselat în omul acela care a tras într-însul la Sarajevo. Garantat lucru, văzându-l strigând „ura“, „ura“, ce și-o fi zis: „Să știi că-i un om cumsecade, dacă strigă „ura“. Când colo, acela se-apucă și-l cosește... Spune-mi, a vărât multe gloanțe în el sau numai unul?

– Ziarele scriu că arhiducele era dărmon, conașule. Toți plumbii l-au nimerit.

– Ei, că asta se face foarte repede, doamnă Müllerová. Pentru aşa o trebuşoară mi-aş procura un browning; e ca o jucărie, într-o minută seceri cu dânsul douăzeci de arhidiuci – grași ori slabii – pe alese. De altfel, fie vorba între noi, doamnă Müllerová, într-un arhiduce gras nimerești mai ușor, decât în unul slab. Îți amintești cum a fost împușcat regele Portugaliei? Ș-acela, ce matahală era, dom'le! Închipuie-ți, unde s-a mai văzut un rege slab... Ei, că ne-am luat cu vorba... Uite ce e, am plecat „La Potirul“, la cărciumă. Dacă vine clientul după foxterier, am luat de acuma arvuna, aşa că spune-i: cățelul e la crescătoria mea de câini din afara orașului. Nu demult i-am tăiat urechile, iar până nu i se vindecă tăieturile, nu poate fi transportat, că răcește. Cheia, fii bună, las-o portăresei.

În cărciuma „La Potirul“ – un singur client, agentul secret Bretschneider şedea la o masă. Cărciumarul Palivec spăla vesela, în timp ce Bretschneider încerca zadarnic să-l momească în plasa lui.

Palivec era spurcat la gură, expresiile „dos“ și „rahat“, în forma lor necenzurată, îi reveneau pe limbă după fiecare cuvânt. Și păcat, căci era foarte citit și-i sfătuia pe toți să ia cunoștință de ceea ce-a scris Victor Hugo în pasajul unde se pomenește despre răspunsul dat englezilor de către vechea gardă a lui Napoleon, somată să se predea în bătălia de la Waterloo.

Între timp, Bretschneider căuta să presare sămânță de vorbă cu cărciumarul.

– Ce vară frumoasă...

– Căcat cu apă de ploaie! răspunse Palivec, aranjând vesela în galantar.

– Că bună ne-au făcut-o și ăia la Sarajevo! reluă Bretschneider cu slabă nădejde.

– Care „Sarajevo“? întrebă Palivec. Ai în vedere cărciuma din Nusle? Acolo-s cu capetele sparte în fiecare zi. Așa-i la Nusle!

– E vorba de Sarajevo din Bosnia, domnule Palivec. Acolo l-au împușcat pe arhiducele Ferdinand... Ce ai a zice?

– Eu unul nu mă bag în tărășenii din astea. Să mă pupe ei cu toții într-un loc! răspunse cuviincios domnul Palivec, aprinzându-și luleaua. Azi, dacă îți vâri nasul într-o daraveră alde astea, o înfunzi. Eu îs cărciumar, dom'le. La mine vin și cer bere și eu le dau bere, atât! Sarajevo, arhiducele,

de care vorbești, nu mă interesează. Toate astea duc la pușcăria Pankrac¹. ameni și cărti

Bretschneider tăcu, rotindu-și dezamăgit ochii prin cărciumă.

– Pe vremuri atârnă aici portretul împăratului, reluă el într-un târziu. Chiar acolo unde-i acum oglinda.

– Aveți dreptate, răsunse domnul Palivec, portretul atârna... Dar l-au cacarisit muștele, l-am suit în pod. Știi cum se întâmplă: vine un deștept, observă, spune o prostie și, când cauți, intri la apă. Asta îmi mai lipsea?

– Dar uiti de Sarajevo, domnule cărciumar, ai? Urâtă vreme, nu?

La întrebarea asta directă și viclean domnul Palivec răsunse cu multă prudență:

– Că bine ziceți, grozav de cald e acumă în Bosnia și Herțegovina. Când făceam acolo armată, locotenentul nostru își punea gheăță la ceară.

– La ce regiment ai slujit, stimabile?

– Nu țin minte... Niciodată nu mă interesează rahaturile, răsunse domnul Palivec. Și niciodată n-am fost curios să le răscolesc. Prea multă curiozitate strică...

Agentul secret Bretschneider tăcu. Chipul lui posomorât se mai lumină o dată cu apariția lui Švejk, care, pășind pragul, comandă din mers o bere neagră și făcu următoarea observație:

– E zi de doliu și la Viena astăzi.

Ochii lui Bretschneider scânteiară a speranță și el rosti grăbit:

– La Konopište sunt arborate zece drapele negre.

– Mai degrabă douăsprezece, cred, adăugă Švejk, după ce sorbi o dușcă.

– De ce credeți că douăsprezece? se interesează Bretschneider.

– Pentru că să fie număr rotund: cu duzina socoteala e mai usoară și, apoi, te costă și mai ieftin, răsunse Švejk.

Se asternu tăcere. Același Švejk o alungă, oftând:

– Carevașăzică, Dumnezeu l-a iertat și l-a strâns la pieptu-i. N-a mai aşteptat să-l vadă împărat. Pe timpuri, când îmi făceam militară, un general a căzut de pe cal. Când să-l urce din nou în sha, bagă soldații de seamă că dumnealui e țeapă, dom'le. Și acum gândește-te că se aştepta să fie avansat feldmareșal și s-au întâmplat toate chiar în timpul paradei militare. Uite la ce duc paradele astea; pesemne, și la Sarajevo un fel de paradă o fi fost. În minte cum tot la o astfel de paradă mi-au găsit lipsă al douăzecelea nasture de la mundir și pentru asta mi-au dat paispe zile carceră. Două zile am zăcut legat burduf, ca Lazăr. N-ai încotro, așa-i în armată, fără disciplină se duce dracului totul. Locotenentul nostru Makovec ne spunea întotdeauna: „Mă, dacă n-ar fi disciplina, dobitocilor, v-ați cățăra pe copaci ca momițele. Militaria, neghiobilor, vă face oameni!“ Credeți, n-avea dreptate? Închipuiți-vă un parc, să zicem, ca astă de lângă piața Carol, în fiecare copac câte un soldat de-al nostru, fără disciplină. Sincer vă spun, de asta m-am temut și mă tem.

– Nu știu de ce-mi pare că Sarajevo e isprava sărbilor, încercă Bretschneider să schimbe placă.

– Vă înșelați, răsunse Švejk. Trebușoara asta au făcut-o turcii din pricina Bosniei și Herțegovinei.

¹ Pankrac – vestită pușcărie din Praga

De data astă Švejk își expuse părerile sale referitor la politica externă a Austriei în Balcani: turci au pierdut în 1912 războiul cu Serbia, Bulgaria și Grecia; ei speraseră că Austria o să le vină în ajutor, și pentru că Austria n-a făcut-o, ei l-au împușcat pe Ferdinand.

— Ți-s dragi turci, domnule Palivec? se adresă Švejk cărciumarului. Zic, ți-s dragi păgânii iștia de turci? Nu ți-s dragi, aşa-i?

— Mușteriul e mușteriu, zise Palivec. În definitiv, fie și turc. Noi, cărciumarii, nu ne ocupăm cu politica. Am o lege: plătește-ți berea și șezi în cărciumă: gura ți-i liberă, dom'le. Mi-e totuna cine l-a răpus pe Ferdinand, fie sârb ori păgân, catolic ori mahomedan, anarchist ori mladoceh¹.

— Sunt de acord, domnule Palivec, spuse Bretschneider, prințând din nou nădejde că din cei doi unul o să-i cadă în plasă. Totuși, fii de acord și mata, asta e o mare pierdere pentru Austria.

În locul cărciumarului, răspunse Švejk:

— E o pierdere, desigur. Ba ce pierdere! Nu orice dobitoc poate lua locul lui Ferdinand, chiar din simplul motiv că astă ar trebui să fie și mai gras ca celălalt.

— Ce-ăți vrut să spuneti? se învioră Bretschneider

— Ce-am vrut să spun? răspunse bucuros Švejk. Uite ce-am vrut să spun: dacă dânsul ar fi fost mai gras, de mult l-ar fi lovit damblaua, încă de pe când fugărea de pe moșia lui din Konopiště bătrânele ce veneau după vreascuri și ciuperci. Vreau să zic, să fi fost mai gras, el n-ar fi avut o moarte atât de rușinoasă. Ia gândește-te dumneata, să fi unchiul împăratului și să te împuște, dom'le... Ce mai

rușine! Vuiesc ziarele! În urmă cu vreo câțiva ani, la noi la Budějovice, la iarmaroc, dintr-o nimică toată, a fost înjunghiat un negustor de porci, un oarecare Břetislav Ludvik. Negustorul avea un fecior pe nume Bohuslav, — ei bine, oriunde s-ar fi dus Bohuslav ăsta, cu negoțul, nimeni nu cumpăra de la el un ac. Fiecare zicea: „Ah, ăsta e alăuia, înjunghiat în piață: nici vorbă că e și feciorul ca tată-său, ho!“ Până la urmă, de scârbă, băiatul s-a aruncat în Vltava, la podul Krumlov. Au fost nevoiți să-l pescuiască, să-l învie, să scoată din el apa... Ca până la urma urmei să-și dea sufletul în mâinile medicului, în timp ce ăsta îi făcea o injecție.

— Ciudate comparații mai faci dumneata, spuse Bretschneider cu subînțeles. Dintru început vorbești de Ferdinand, apoi o închei cu un neguțător de vite.

— Doamne mă păzește! se apără Švejk. Să-mi dea mie prin minte să-l asemui pe cineva cu altcineva! Ia spune dumneata, domnule Palivec, că mă cunoști: am făcut eu vreodată comparații între oameni? La drept vorbind, eu n-aș vrea să fiu în pielea văduvei arhiducelui. Acum ce-o să facă ea? Copiii i-au rămas orfani, moșia la Konopiště e fără stăpân... Să se mărite cu un alt arhiduce? Dar la ce bun? Pleacă cu el din nou la Sarajevo, și rămâne iar văduvă. Uite, spre exemplu, la Zlívé, lângă Hluboka, cu câțiva ani în urmă trăia un pădurar cu un nume foarte urât: Pindiur. Într-o bună zi îl împușcă braconierii, lăsându-i nevasta văduvă cu doi copii. Trece un an și ea se mărită cu un alt pădurar, din Mydlovary, pe nume Pepik Šavlovic. Ei bine, într-o bună zi îl împușcă și pe astă braconierii. Se mărită a treia oară, tot după un pădurar, zicând: „Domnul iubește sfânta treime: dacă nici acum n-o să am noroc, atunci, zău,

¹ Mladoceh – membru al partidului ceh burghez

nici nu ştiu ce-am să mă fac“. De la sine înțeles, îl împușcă Reși pe asta. Iar dumneaei rămâne de la cei trei pădurari cu șase copii. Sărmana, văzând una ca asta, se duce direct la cancelaria ducelui, la Hluboka, și se plânge căte necazuri și chinuri a avut ea de tras cu pădurarii. Acolo o sfătuiesc să se mărite cu unul Jareš, paznicul zăgazului din Ražice. Și ce credeți? Pe asta i-l înecă nușcine, în timp ce pescuia. Să nu uit, și de la asta rămâne cu doi copii; pe urmă o ia un jugănar de cai din Vodnany, care jugănar intr-o bună noapte îi crapă țeasta cu toporul, iar după asta se duce și se predă de bună voie poliției. Când să-l spânzure, în baza sentinței judecătoriei de ocol din Pisek, jugănarul se aruncă asupra preotului și-l mușcă de nas, după care strigă în gura mare, că nu-i pare rău absolut de nimic, aici aruncând și câteva cuvinte foarte urâte la adresa Maiestății Sale împăratul.

– Dar nu știi ce-a spus anume despre împărat? întrebă Bretschneider cu o voce plină de nădejde.

– N-am să vă spun, fiindcă aceste spuse nimeni nu se încumetă să le repete. Se zice că-s niște cuvinte atât de groaznice, încât un funcționar al tribunalului a înnebunit, auzindu-le, și până în ziulică de azi îl țin la popreală, pentru ca să nu dea nimic în valeag: fiindcă insulta aceasta nu-i din cele obișnuite ce se fac la beție la adresa împăratului.

– Dar ce fel de insulte se fac împăratului la beție? întrebă Bretschneider.

Aici interveni cârciumarul Palivec:

– Domnilor, vă rog, schimbați placă. Mie lucruri din astea nu-mi plac. Trăncănește cineva și, când cauți, beleaua îți cade pe cap.

Dar Švejk, de ici:

– Ce fel de insulte se fac împăratului la beție? Fel de fel. La îmbătați-vă, dați poruncă să vi se cânte imnul Austriei și o să vedeți ce iese. Atâtea scorneli despre împărat, încât jumătate de-ar fi adeverate, nu s-ar spăla de ele o viață. La drept vorbind, parcă merită aşa ceva bâtrânlul? Luati aminte: pe Rudolf, fiu-său, l-a pierdut? Pierdut, dom'le, în floarea vârstei! Soția sa, Elizabeta, înjunghiată? Înjunghiată cu pumnalul! Pe urmă l-a pierdut pe fratele Jan Orth, iar pe celălalt frate, împăratul Mexicului, i l-au împușcat într-o fortăreață, la zid. Acum, poftim, la bâtrânețe i-l împușcă și pe unchiu-său. Spune dumneata, ce nervi trebuie să aibă omul? După toate astea, mai ales că și bețivanii te înjură. Afă că, în caz de se îscă ceva, mort să fiu, totuna mă duc voluntar să-l apăr!

Švejk trase o dușcă bună de bere și continuă:

– Ce crezi, Măria Sa o să lase toate astea baltă? Se vede că nu-l cunoști. Numai de către trebuie să fie război cu turci, dom'le. „Mi-ați ucis unchiul, acum să vă dau și eu la muzică!“ Război va fi la sigur. Ne vine în ajutor Serbia și Rusia. O să fie mare bătaie!

În clipele sale profetice Švejk era măreț, fața lui de zămos răscopt surâdea victorioasă ca o lună plină. Pentru el acum era totul simplu și limpede.

– Se prea poate, schiță el mai departe viitorul Austriei, ca, în caz de război cu Turcia, pe noi să ne atace nemții. Știut lucru, nemții țin întotdeauna cu turci. Știa-s niște pușlamale fără pereche. Dacă și noi facem atunci alianță cu franțuzul, care încă din săptămâni și unu are pică pe Germania. Mai departe totul o să meargă strună. Atâtă vă spun: va fi război, e-hei, război mare!

Auzind acestea, Bretschneider se ridică și spuse solemn: